

Книжкові та електронні біографічні видання: спільне і відмінне, традиції і новаторство

Секція «Книжкові та електронні біографічні видання: спільне і відмінне, традиції і новаторство» працювала на базі Інституту біографічних досліджень.

Було заслухано 26 доповідей науковців та бібліотечних фахівців. Серед них: 3 доктори, професори, 18 кандидатів наук. Вони представляли НБУВ, Інститут археології НАН України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Київський національний університет культури і мистецтв, Українську академію друкарства, Кримський державний гуманітарний університет, Харківську державну академію дизайну та мистецтв, Харківську державну академію культури.

Учасники секційного засідання обговорили широке коло проблем, пов'язаних із досвідом, традиціями, сучасним розвитком вітчизняної та зарубіжної біографістики, біобібліографії, застосуванням у довідковій біографістиці сучасних інформаційних технологій.

Вступним словом роботу Секції відкрив в.о. директора Інституту біографічних досліджень НБУВ канд. іст. наук **В. І. Попик**. Свою доповідь «Традиції і новаторство в сучасній вітчизняній біографістиці» він присвятив найважливішим процесам, які визначають нині перспективи поступу цієї галузі науки, проблемам чутливості біографіки до тих ідейних, політичних, соціокультурних змін, які відбуваються у суспільстві, поширення новітніх

інформаційних технологій. Доповідач відзначив, що розвиток сучасної біографістики вимагає справді новаторських науково-методичних, організаційних, програмно-технічних рішень у галузі комп'ютерного забезпечення досліджень, формування в Україні новітніх електронних біографічних інформаційних ресурсів, об'єднання їх у єдиний науково-інформаційний простір. В. І. Попик наголосив на важливості цілеспрямованих зусиль, спрямованих на піднесення науково-методичного рівня електронної біографістики.

Значний інтерес присутніх викликала доповідь старшого наук. співробітника Інституту біографічних досліджень НБУВ, канд. іст. наук **О. М. Яценка** «Іконографічна складова електронного «Українського біографічного архіву»: пропозиції щодо технології опрацювання зображень». Доповідач оприлюднив результати новітніх напрацювань Інституту біографічних досліджень НБУВ у справі створення електронної бази даних іконографії, охарактеризував основні етапи цієї роботи, висвітлив технологічні особливості опрацювання іконографічних матеріалів з фондів різних структурних підрозділів НБУВ.

Доповідь пров. наук. співробітника Інституту біографічних досліджень НБУВ, канд. іст. наук **С. М. Ляшко** «Біографії вчених у працях Д. Н. Анучіна, В. П. Бузескула, В. І. Вернадського (до питання становлення наукової біографії та методики біографістики у другій пол. XIX –

поч. XX ст.)» була присвячена ролі відомих в Україні й Росії вчених у розвитку біографічних досліджень та аналізу поглядів згаданих постатей на біографічні аспекти історії науки. Такий підхід, на думку автора, дає змогу простежити зародження нових тенденцій у біографічній творчості, зокрема, наукової біографії, які сприяли накопиченню досвіду у практиці і методиці біографістики.

Учений секретар Інституту біографічних досліджень НБУВ, ст. наук. співробітник, канд. іст. наук **Н. І. Любо-вещь** у доповіді «Мемуари як традиційне біографічне джерело» ознайомила присутніх з основними віхами розвитку української мемуаристики, сучасними підходами до класифікації мемуарної літератури, зокрема, щодо поділу її на мемуари-автобіографії та мемуари- «сучасні історії». На думку доповідачки, використання мемуарної літератури як джерела біографічних досліджень вимагає глибокого вивчення особистості автора, його соціального статусу, рівня поінформованості, з'ясування його ролі у подіях, про які він пише; встановлення джерел (писемних та усних), використаних мемуаристом (особисті щоденники, листи, спогади сучасників, опубліковані наукові розвідки, офіційні документи тощо); зіставлення мемуарів з іншими джерелами, в яких відображені ті ж самі події.

Ст. наук. співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ, д-р іст. наук, професор **Т. І. Ківшар** у доповіді «Біографічний аспект у вивченні особистих бібліотек (за матеріалами особистої бібліотеки Тараса Шевченка)» ознайомила присутніх з результатами дослідницької роботи, спрямованої на реконструкцію складу особистої бібліотеки Т. Г. Шевченка. Доповідачка зазначила, що особисті бібліотеки представників української інтелектуальної еліти становлять суттєвий пласт вітчизняної культури. Тому вивчення їх складу і змісту, історії формування, подальшої долі є актуальною проблемою історії бібліотечної справи, вирішення якої сприятиме поглибленню розуміння соціальних функцій особистих бібліотек, їх ролі у розвитку суспільства, у формуванні особистості. На думку Т. І. Ківшар, на часі створення електронного каталогу особистої книжкової колекції Т. Г. Шевченка, до якого можуть бути включені, в першу чергу, прижиттєві видання його творів, книги, що містять дарчі надписи Кобзаря, адресовані іншим особам, книги, що містять дарчі надписи, адресовані Т. Г. Шевченку, праці, відомості про які зустрічаються у різноманітних описах, його щоденнику, епістолярій, архівні документи, а також публікації про книжкову колекцію поета.

Історії особистих книжкових зібрань діячів вітчизняної науки і культури присвятили свої виступи також і мол. наук. співробітник НБУВ **О. С. Рабчун** «Дослідження і введення до наукового обігу книжкових зібрань (на прикладі родового книжкового зібрання Урбановських і Стажинських) із фондів НБУВ»; аспірантка Харківської державної академії культури **А. Є. Журавльова** «Особиста бібліотека Г. П. Данилевського як інформаційний ресурс фонду рідкісних видань і рукописів Харківської державної наукової бібліотеки

ім. В. Г. Короленка»; пров. бібліограф Наукової бібліотеки інституту археології НАН України **І. В. Черновол** «Книжкове зібрання Федора Вовка у фондах бібліотеки Інституту археології».

Доповідь ст. наук. співробітника Інституту біографічних досліджень, канд. іст. наук **Н. П. Марченко** «Персоналогічна інформація на сайтах дитячих бібліотек України (до питання формування джерельної бази словника «Книговидання для дітей в Україні)» була присвячена аналізу змістовного наповнення сайтів персоналогічної інформацією. Н. П. Марченко вдалося з'ясувати, що більшість інформаційних масивів, повністю відповідаючи специфіці потреб користувача, все-таки лежать поза межами наукового дискурсу. Водночас, вони як інформаційно-комунікативний ресурс можуть бути задіяні у зборі та первісній систематизації персоналогічної інформації про осіб, причетних до справи видання книг для дітей в Україні (зокрема, регіональної), а накопичені та створені цими бібліотеками документні масиви – слугувати основою наукового пошуку.

У доповіді доцента Харківської державної академії дизайну і мистецтв, канд. іст. наук **В. Т. Петрикової** «Біографічні видання в сучасному крайовому мистецтвознавстві: традиції і новації» розглянуто проблему наукової доцільності існування поняття «крайова мистецька біографістика» в структурі біографістики як спеціальної історичної дисципліни. Специфіка біографічних досліджень у регіонах зумовлюється, на думку доповідачки, завданнями краєзнавства, його предметно-об'єктною сферою. Біографічний жанр поширений в усьому комплексі краєзнавчих досліджень. У свою чергу, вони слугують джерельною базою при створенні біографічних монографій, нарисів, життєписів, портретів, автобіографій.

Наук. співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ, канд. іст. наук **О. В. Бугаєва** у доповіді «Українська «музична біографістика» XX ст.: жанри, періодизація, специфіка» розкрила особливості біографічної літератури радянських часів про музичних діячів, яка може слугувати фундаментом (у вигляді різножанрових біографічних праць) для сучасних наукових біографічних студій.

Ст. наук. співробітник Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України, канд. психол. наук **О. Л. Вернік** і наук. співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **Ю. В. Вернік** свою спільну доповідь «Соціально-психологічні особливості побудови інтерфейсу користувача біобібліографічних web-систем» присвятили аналізу сучасних тенденцій побудови користувацького інтерфейсу біобібліографічних web-систем. Автори охарактеризували його основні функції. Виступ наук. співробітника Інституту біографічних досліджень НБУВ, канд. філол. наук **Л. Г. Реви** «Відображення документального потоку з питань української літературної біографії в біобібліографічних посібниках кінця XX – поч. XXI ст.» було присвячено аналізу біобібліографічних посібників як важливої складової процесу написання наукової біографії літературознавців.

Мол. наук. співробітник Інституту біографічних досліджень НБУВ **В. М. Тимченко** у виступі «Візити

Дніпровського ейялету Османської імперії XV–XVII ст. (за турецькою історичною літературою та османськими джерелами)» торкнувся дискусійних питань щодо необхідності висвітлення в українських науково-інформаційних ресурсах присутності на території України у середньовіччі військово-адміністративних діячів Османської імперії.

У рамках роботи Секції було проведено презентації останніх видань Інституту біографічних досліджень НБУВ: першого випуску «Реєстру імен Українського біографічного словника. Літери А – Б.» (К., 2008) та четвертого випуску збірника наукових праць «Українська біографістика» (К., 2008).

У результаті ґрунтовного і зацікавленого обговорення проблем взаємодії традиційних та новітніх інформаційних бібліотечних ресурсів у контексті подальшого розвитку книжкових та електронних біографічних видань учасники секційного засідання ухвалили такі рекомендації:

«З метою реалізації завдань, визначених Указом Президента України від 11.09.08 № 827 «Про додаткові заходи щодо розвитку наукової і науково-технічної діяльності Національної академії наук України» та постановою Президії НАН України від 24.09.08 № 230, доручити Інституту біографічних досліджень спільно з іншими науковими підрозділами НБУВ та при активному сприянні членів Українського біографічного товариства розробити для подання до Кабінету Міністрів України пропозиції щодо створення на базі Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського електронної бази даних Українського біобіографічного архіву».

Н. Любовець,

ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук

В. Попик,

в.о. директора Інституту біографічних

досліджень НБУВ,

канд. іст. наук